

Mají už mnoho za sebou, ale na své cestě časem nepoztrácely naději, která do nich denně vstupuje klenutými branami průjezdů a každého jitra s prvními záblesky světla vzlétá s vrabčím zpěvem do oblak. Hledíme na ně zvnějšku, ale protože známe jejich tváře i povahy, rozumíme také jejich nitru: vcházíme do nich po stupních radosti, nahlížíme do koutů temných nálad, zastavujeme se u výklenků mlčení a vkládáme ruce do hlubokých trhlin nezacelených smutků. Objímáme drsnou pleť omítek, chválíme bytelnou spolehlivost základů a jihneme něhou, když ucítíme bezbrannost jejich rozdrásaných boků. Poprašek zvětralých cihel a vůně starého vápna zůstávají nám ve dlaních jako stopy po důvěrnostech něžného přátelství. Každý je jiný a dohromady tvoří společenství zvláštní a jedinečná. Ty domy nejsou pouhými příbytky, připadají nám spíše jako lidské bytosti: jsou to sousedé hned družní a hned svárliví, snilkové hledící do oblak i realisté pevně zakousnutí do kousku své země, zapřísáhlí samotáři i hašteřiví sršatci, ztracení synové, kteří se pokorně vrací do rodného kruhu, i věční poutníci bez ustání nostalgicky vzhlížející do dálek. Některé z těch staveb a stavbiček dorostly jen do půlky a marně se ohlížejí po partnerovi nebo hrdě nesou svou osudovou neúplnost a opuštěnost. Jiné nebo řekněme raději jiní se o sebe přátelsky opírají, slabí spoléhají na silné, malí na velké, kteří bděle chrání své druhy. Některé domy se k sobě vinou, lnou k sobě tvářemi svých štítů a dívajíce se v objetí na svět jedněma očima, mění se v tichém rozevlání na temné modři nebes v heraldická znamení lásky. Vydání působení času, trvají hrdě na svém a stárnouce, nepřestávají být sebou samými. Každý z nich se narodil v jiném znamení zvířetníku a má proto svůj individuální osud, pečeť své doby, její sloh a vkus, ale v dobrém společenství je pro každého dost místa a každý si smí v komorním orchestru denních rozhovorů zahrát svůj part.

Na úzkém pruhu chodníku před usmívajícíma se očima domovních průčelí můžeme proto bezstarostně a s radostí poskakovat s dětmi, zamýšleně se procházet i bloumat jen co noha nohu mine, vesele rázovat a také se bláznivě roztančit s rozevřenou náručí a na chvílku, na chvíličku přitisknout na srdce celý svět. Jsme s těmi domy zadobře, jsme v nich doma, z jejich oken vyhlížíme přátele a zvečera očekáváme blízcí se sen. Jejich střechy rozepjaté jak plášť Madony ochránitelky nad starými zdmi mění je v útulky ticha a hudby, překlenuté porozuměním a harmonií, jež konejší a povzbuzují.

Všechny tyto malé pohádky nejsou malířskými dokumenty, ale živým svědectvím. Domy viděné ženskýma očima jsou obývané a obyvatelné a z jejich průčelí je lehkým gestem setřen trpký nános smutku a prach omrzlosti. Všechny mají srdce a chvějí se o štěstí, které bubnuje ve světelných záblescích do okenních tabulek, kočičím krokem přebíhá po červených klávesách střech a bez křídel Fortuny vzlétá v modrých čmouhách vzhůru. V těch obrázcích je zповěď věcí blízkých, lehce dotýkaných, míjených s jemným pohlazením, často oslovovaných a trpělivě navštěvovaných. Nic nebylo vynuceno a všechno se svěruje volně, bez násilí ve výmluvném tichu pomlky a v oroseném třpytu úsměvů. Ano, se všemi jsme zadobře, patří nám ne právem majitelů, ale podle nerozrušitelné zvyklosti lásky.

Takové jsou domy Jany Reinerové.

Ptáte se po jejich rodokmenu? Mají jej samozřejmě jako všechno živé a člověkem stvořené. Všichni před námi jsou naši předkové a každý mladý umělec objevuje svá vyběravá příbuzenství, vědomě si volí a při svém hledání bezděčně nachází rodové svazky plynoucí z podobnosti a sympatie. Její lásky se z jejich obrazů poznají, ale můžeme a musíme hned říci, že si od nich nic nevydlužila a ni-

kde nepodléhá slabosti dekorovat se pestrými střípky posbíraných v dílnách mistrů. Maluje jen to, co sama uviděla a procítila. Nepředstírá. Nikomu se nevemlouvá. Dívá se a přemýšlí, pozoruje a čte. Žije dneškem a budoucností. Má ráda chvíli přicházejících vteřin, ale rozumí trvání, je odevzdána přítomnosti, ale ví, že roste z hlubin času. Těší ji proměny, ale má úctu k pevným základům a respekt ke starým zdem, které mnoho pamatují. Tak objevila pro sebe i pro nás starou Prahu – její okraje, její humna, místa, kde město vrůstá do neznámého terénu, kde přechází ze slávy do chudoby, z ruchu do ticha, ze vznešené monumentality do životní každodennosti, kde se setkávají různé světy a kde pod očima malíře jako pod hřebenem milence pročešavajícího adorované vlasy praskají tiše, ale bez ustání jiskry života. Jana Reinerová vidí minulost prorůstající přítomností a přítomnost zakořeněnou v dálce času. Její Praha je proto spíše staronová než stará. Malířka nevyčetla její půvaby z průvodců a architektonických rysů, ale objevila je na procházkách, jež začaly na Novém Světě, vedly do starých Střešovic a Vokovic a přes Malou Stranu také za Vltavu na Staré Město, do Řásnovky a odtud zpět na Klárov, na Hradčany, do okolí Lorety, na Petřín a na Pohořelec. Její obrázky se podobají dětsky prosté, ale sugestivní a výrazné melodii, která se zrodila cestou podél starých zdí, při setkání s ohnutými lucernami a obroušenými patníky, ve stínu průjezdů, na dvorcích, kde jsou domy svlečeny do nedbalek, při náhodném pohledu z okna na návštěvě u přátel a také v soutěskách uliček Na Františku, kudy chodí dvě sestřičky, prostota a ryzost, oblečené do barev čtyř živlů a provoněné všemi esencemi života. Díky malířce přestupujeme lehce průrvu, jež dělí živé bytosti od věcí. Neboť domy Jany Reinerové jsou zvířátka v pohádkách: mluví. Šeptají, zpívají si, občas si hrají, škorpí se, vyprávějí si o snech, svěrují se – a my se rychle učíme jejich řeči a stáváme se jejich kamarády a přáteli. Jestliže je báseň milostný dopis adresovaný světu, pak tyto obrázky, drobné barevné básně v próze, lze srovnávat s důvěrnými psaníčky všem těm domům a uličkám, koutům a dvorkům, všem těm zvláštním končinám, jež bychom mohli v duchu autorky oslovit, třebaš Na baště příchylnosti, U tichých milenců, U šprýmujícího hvězdáře, V bráně úžasu, Na konci světa nebo Na začátku lásky, U zatoulaného psa, Pod lampou smíření, U studny tajemství, ale také všelijak jinak, tak rozličně, jak rozmanitá a stálá jsou témata života. Jestliže své živoucí a mluvící motivy rozvedla malířka v dobře zvučící barevné melodii, pak je to proto, že všechny zahrála na struně napjaté mezi naivitou a jemným vkusem, mezi okouzlením a tichým rozmyslem, vyzbrojena schopností se svěřovat jen s pravdou poznanou vlastním srdcem.

Proto jí rádi zamáváme na další cestu.

Jaromír Neumann